

Program för Jönköpings kommuns skogar - **REMISS**

Jönköpings kommun äger ca 5000 ha skog bestående av 50 % lövskog och 50 % barrskog. Den kommunala skogsmarken återfinns till största delen i nära anslutning till tätorterna, både innanför och utanför detaljplanelagda områden. Skogsinnehavet har höga natur-, kultur- och rekreationsvärden samtidigt som det representerar en förnyelsebar ekonomisk resurs. Detta Program för Jönköpings kommuns skogar syftar till att samla de intentioner angående skog som redan formulerats i andra kommunala styrdokument till en samlad skrivning. Den skall också ytterligare förtydliga och ange inriktning för en långsiktig förvaltning.

Policyn anger principerna för förvaltningen, den åtföljs av flera dokument enligt följande hierarki:

1. Skogs- och trädpolicy – antas av kommunfullmäktige
2. Handlingsprogram (mer utförlig skrift med illustrerade och förklarande exempel från olika miljöer) - antas av kommunfullmäktige
3. Basinstruktion (kortfattad generell instruktion som delges alla som utför åtgärder på kommunal mark) – antas av Tekniska nämnden
4. Skogsskötselplan (anger konkreta skötsel mål för enskilda bestånd och är det operativa redskapet för att förverkliga policyns intentioner) - planens långsiktiga målbeskrivningar för enskilda bestånd antas av Tekniska nämnden.
5. Informationsskrift med fakta angående kommunens skogs och trädinnehav (utgör också ett politiskt beslutsunderlag)
6. Skriftliga detaljinstruktioner för enskilda uppdrag – beslutas av skogsförvaltaren eller vid behov av naturvårdsrådet

Kommunens skogsägande syftar till att uppnå mål för:

1. Rekreation – hälsa och välbefinnande - undervisning

Tätortsnära grönområden och skogar möjliggör friluftsliv och rekreation. Syftet med dessa är att utgöra en inspirationskälla som främjar välbefinnande och hälsa, inte minst hos unga människor vars lärande lek och utveckling stimuleras.

2. Biologisk mångfald

Naturvärdena och den biologiska mångfalden skall bibehållas och utvecklas. Förvaltning av marken skall verksamt bidra till uppfyllande av de nationella, regionala och kommunala miljömålen.

3. Markreserv

En del grönytor och skogar med låga värden för sociala och biologiska mål utgör markreserv som kan användas antingen för framtida exploatering eller som bytesmark när privatägd mark behöver tas i anspråk. På dessa områden bedrivs ett skogsbruk med höga ekonomiska och miljömässiga mål.

Övergripande mål för Jönköpings kommuns skogsinnehav

- Jönköpings kommun har unika förutsättningar för rörligt friluftsliv, inte minst i form av skogar i anslutning till tätorterna. Närheten till, och bevarande av väl tilltagna grönområden inom eller i anslutning till tätorten är viktiga faktorer för att uppnå en attraktiv kommun med god livskvalitet. Dessa förutsättningar ska bevaras, utvecklas och marknadsföras. (+*Ekosystemtjänster*)
- För kommunen är social anpassning förebyggande hälsovård och naturvärden likställda mål. Samtliga dessa mål är överordnade virkesproduktion och fastställs utifrån en totalvärdesanalys där hänsyn även tas till möjlig virkesproduktion. Kommunens skogar är gemensamt ägd egendom och ska förvaltas med kommunens mål för ögonen.
- Kommunal tätortsnära natur ska därför skötas så att den ger avkoppling och naturupplevelser samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras.
- Kommunen ska arbeta för att bevara och främja de öppna, småskaliga natur- och kulturmarkerna i landskapet. Skyddsvärda natur- och kulturmiljöer bevaras genom formellt skydd exempelvis naturreservat. Särskild vikt läggs vid att skydda våtmarker och olika skogsbiotoper.
- Kommunen ska kontinuerligt bevaka möjligheter till förvärv av tätortsnära fastigheter för att trygga expansion och utveckling samt skapa möjligheter till biologiska värden, friluftaktiviteter och rekreation för kommuninvånarna. Kommunens markinnehav skall kontinuerligt ifrågasättas och överväganden göras om försäljning av mark som inte bidrar till uppfyllande av målen för kommunens skogsinnehav.
- Långsiktiga skötsel mål för olika typer av miljöer och naturvärden beskrivs i handlingsplanen
- Målen ska implementeras genom försök med praktiska åtgärder

Sociala/ rekreativa värden

- Kommunen anser att närheten till, och bevarande av väl tilltagna strövområden inom, eller i anslutning till tätorten, är värdefullt för de boende och en viktig satsning för att uppnå en attraktiv kommun med god livskvalitet.
- Kommunal tätortsnära natur ska vara en tillgång för rekreation och hälsa, och skötas med sociala, kulturella och biologiska mål.
- Vistelse i natur minskar stress samt ger bättre mental och fysisk hälsa hos både barn och vuxna och är därför en folkhälsofråga av stor ekonomisk betydelse.

Barn och ungdomar

- Barns spontana lek i grönområden ska uppmuntras.

- Områden som nyttjas av barn och ungdomar ska ha särskild skötsel som baseras på målgruppens behov och forskningen kring dessa.
- Det bör finnas minst en naturbetesmark, gärna hagmiljö med äldre lövträd, inom räckhåll för varje tätortsskola.
- Bevara och återskapa tätortsnära natur så att alla nya bostäder, förskolor, skolor, äldreboenden och sjukhus som planläggs har natur av hög kvalitet inom 300 meter.

Rekreativa aspekter på skötsel av tätortsnära skogar

Olika människor har olika värderingar om hur skogen ska se ut. En tätortsnära skog måste därför kunna tillgodose en mängd olika önskemål. Samtidigt. I samma område.

- Skötseln ska därför inriktas mot en bitvis lättframkomlig skog med stor variationsrikedom och upplevelserikedom, som bara förändras långsamt. En attraktiv rekreationsskog bör vara, omväxlande, högvuxen men också flerskiktad.
- Genomgångsparker och gröna korridorer ska värnas för att underlätta förflyttning i avstressande miljöer.

Kultur

- Kulturmiljöer ska där det är lämpligt göras mer tillgängliga och synliga . De skall skötas så att historiska samband framhävs och slitage undviks
- Kommunen ska ha en avsevärt högre ambition i skötseln av fasta fornlämningar än kulturminneslagens minimikrav.
- Kulturmarker med värdefulla träd och buskmiljöer ska skötas så att naturvärdena upprätthålls.

Biologisk mångfald

Förutsättningarna för den biologiska mångfalden i kommunens skogar och parker ska bevaras och förbättras. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner, processer och tjänster skall värnas.

- Kommunens samhällsplanering och parkskötsel ska sträva efter att grönområden och korridorer bevaras och utvecklas till större artrikedom och naturupplevelser. I vissa fall genom komplettering med nya spridningskorridorer och gröna stråk.
- Naturtyper av särskilt biologiskt värde som påverkats negativt genom skogsbruket ska återställas.
- Inhemska växt- och djurarter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd främst genom åtgärder för att gynna död ved, gamla träd och flerskiktade bestånd.

Hotade arter ska ges möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden.

Skötselprinciper

Kommunens markinnehav präglas av en stor variation av naturtyper. Såväl topografi som klimatzoner är starkt varierande. Skogsskötseln ska därför präglas av stor variationsrikedom med särskild anpassning till varje enskilt bestånd. Schablonartade åtgärder ska i största möjliga utsträckning undvikas. Endast i undantagsfall ska standardiserade metoder för virkesproduktion användas.

Kommunens skötselåtgärder ska ha huvudsyftet att skapa skogsmiljöer med höga natur-, sociala och kulturella värden. Virkesintäkter ska i detta sammanhang ses som ett sekundärt mål och högst ge en kostnadstäckning för de åtgärder som utförs. .

- Kommunen avser att bidra till en hållbar utveckling av skogsnäringen. Därför bör anläggning av bestånd för lövproduktion och alternativa skogsbruksmetoder såsom luckhuggning, kanthuggning och blädning utvecklas i produktionsskogarna. Trädslagsrena bestånd ska inte anläggas på kommunal mark.
- Kommunen ska vara ett föredöme i lövskogsskötsel, såväl tätortsnära som i produktionsskog.
- Kommunens skogsinnehav ska vara direktcertifierat i de på marknaden etablerade certifieringssystemen FSC och PEFC och arbetar därmed enbart med personal som har grundläggande utbildning i naturvård.
- Kommunens certifiering ska vara fristående från virkesköpande- eller åtgärdsutförande organisationer. Certifieringens regler utgör endast absolut lägsta nivå, ambitionen är att normalt ligga långt däröver. Kommunen bör även snarast finna en motsvarande extern kvalitetsgarant för att säkra skogsmarkens sociala värden.
- Vid upphandling av entreprenörer ska adekvat utbildning, dokumenterad erfarenhet med goda resultat (s.k. ”gott renommé”) värderas högre än ersättningsnivå (dvs. åtgärds-kostnader).
- Den personal kommunen anlitar för att utföra eller planera skogliga åtgärder ska vara fristående från virkesköpande organisationer och tjänsterna upphandlas separerat från virkesförsäljningen.
- En skötsel-databas med trädvårdsplaner ska finnas och kontinuerligt uppdateras, förbättras och utvecklas.
- På befintlig åker- och betesmark ska markanvändningen upprätthållas och inte aktivt omvandlas till skogsmark .
- Restaurering av igenväxta hagmarker, ängsmiljöer, mader, våtmarker och småvatten samt skogsmiljöer som missgynnats av skogsbruket ska göras där det är lämpligt.
- Skogsbruksåtgärder ska endast utföras vid bra markförhållanden för att undvika markskador.

Skyddsvärda träd

- Gamla och grova träd är viktiga inslag i alla grönområden, såväl naturområden som parker. Kommunen ska sträva efter att öka antalet fristående träd, särskilt gamla ädellövträd. . Beskränning ska alltid övervägas som alternativ till avverkning där säkerhetsskäl påkallar åtgärder.
- Kommunen ska eftersträva att öka antalet fristående träd, särskilt gamla ädellövträd.

Död ved

- Död ved i alla former är nyckelfaktorer för ökad biologisk mångfald. Kommunen ska därför arbeta aktivt för att öka volymen död ved i alla bestånd samt informera om dess betydelse. Detta gäller även i och invid vattendrag där metoderna ska utvecklas.

Vatten och våtmarker

- De naturliga vattenmiljöerna ska upprätthållas vid skogsbruk.
- Ekologiskt funktionella kantzoner ska bevaras och nyskapas vid våtmarker och stränder när skogliga åtgärder sker. Skötsel inom dessa ska syfta till att berika vatten- och strandmiljön, särskilt vad gäller gynnande av lövträd och buskar samt död ved, naturliga överhäng och rotzoner.
- Vid stränder och intill våtmarker lämnas områden för fri utveckling, alternativt används naturvårdande kontinuitetsskogsbruk. Väl tilltagna skyddszoner ska finnas vid alla vatten för att minska kväve/kviksilverläckage, grumling, öka andelen död ved mm.
- Andelen död ved i vattendrag ska öka och metoder för att bibehålla död ved i och intill vatten ska utvecklas.
- Skogens vatten ska vid särskilt utvalda punkter lyftas fram och synliggöras.
- I tätortsnära miljöer ska vid sidan om de anlagda parkerna finnas olika vattennaturmiljöer , t.ex. alkärr, våtmarker och naturliga stränder mm.

Utvärdering och ökad kunskap

Förutsättningarna för, och kunskapen om kommunens värdefulla naturområden, skyddsvärda respektive hotade arter samt sociala och kulturella värden ska hos beslutsfattare, tjänstemän och kommuninvånare vara god. Kommunen ska därför kontinuerligt öka kompetensen om natur- och kulturvård samt socialt anpassad skötsel i alla led med dem som arbetar med gröna frågor. De ska få årlig fortbildning och erhålla god kunskap i miljöfrågor.

- Ny kunskap ska ständigt tas fram, dels genom att följa forskningsutvecklingen, dels genom inventeringar inom kommunen och fortbildning av berörda tjänstemän.
- Kommunen ska ha god kunskap om nyckelbiotoper och naturvärden på kommunägd mark.

- Vid anställning av ny grönanknuten personal ska naturvårdsmeriter efterfrågas och nyanställd personal ska bland annat genomgå kurs i grönt kort.
- Ett skogligt naturvårdsråd inrättas med tjänstemän från tekniska-, stadsbyggnads- och miljökontoret. Bland annat utvärderar rådet genomförda skogliga uppdrag avseende skogspolicyns målsättningar. Utvärderingen syftar till att kontinuerligt höja kvalitén på utförda åtgärder samt vid behov, minst en gång per år, fortbilda inblandad personal.

Samråd och dialog

Skogsförvaltningen skall präglas av en aktiv dialog med samhällets intressenter i skogs- och trädfrågor så att medborgarinflytandet säkras.

- De närboendes önskemål ska tillgodoses i mån av resurser om de inte strider mot kommunens övergripande policy, handlingsplanen eller målbeskrivningen i skogsbruksplanen.
- Avtal om skolskogar och nyttjandeavtal för boendegrupper, föreningar, skolor m.fl. ska upprättas på kommunal mark med god avvägning mellan olika behov där lämpliga områden och intresse finns. Dessa avtal skall vara skriftliga. Efterlevnaden skall säkras inom kommunorganisationen.